

/ jornada XOC21

Relatoria Fishbowl

Construccions culturals de base

Dimarts 23 de novembre de 2020

Nau Bostik, Barcelona

Taula rodona en format Fishbowl

Amb Elisabeth Ruiz (Cultura de Base), Núria Alcober (La Deskomunal) i Anna Cerdà (La Causa Sonora/Acció Cultura Viva). Moderació a càrrec de Nicolás Barbieri.

Punt de partida

Nicolas Barbieri suggereix dues òptiques de partida interconnectades per analitzar les Construccions Culturals de Base:

1. Reconeixement

Entenent que la cultura no és exclusivament sector i administració, sinó entenent la cultura com una oportunitat de formar-ne part, és a dir, les persones com a agents que la conformen i la modelen. No cal idealitzar la cultura ja que aquesta també reproduïx les desigualtats de la societat, i també en pot formar part o fins i tot augmentar les desigualtats socials. Aquesta mirada transcendeix la mirada del sector i apel·la al compromís:

2. Compromís

La cultura com a mitjà o cap a una agenda cap al futur, que fomenta els valors d'equitat i justícia, vinculada a l'esperit del "Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva". Aquest acord puntualitza sobre què pot fer el ciutadà per la ciutat i, per tant, què pot fer aquest per la cultura. Això significa una manera de pensar diferent de la que sovint utilitzem des del sector de la cultura, essencialment reclamador. Aquesta mirada altruista posa èmfasi en el valor públic de la cultura, concep a les entitats en xarxa, i alhora inclou en si mateixa les reivindicacions dels ciutadans i també dels treballadors de la cultura.

A partir d'aquí, planteja dues preguntes a respondre per les ponents:

1. Quins temes han de ser claus en una agenda per a la transformació cultural solidària?
2. Com hem de fer-la?

Elisabeth Ruiz: Explica el projecte Cultura de Base - CdB (*1)

Anna Cerdà: Explica el projecte Acció Cultura Viva – ACV (*2)

Fa la reflexió següent sobre la nostra manera d'abordar la cultura:

Com a sector: Sovint els treballadors de la cultura, quan debatem sobre aquesta, tendim a fer un debat sectorial, entenent que l'administrem, que ens interpel·la i, fins i tot, que ens pertany directament.

Com a dret ciutadà: fet que ens permet entendre la cultura amb distància, com uns/es ciutadans/es més, i, per tant, ens equipara a la resta de persones i de sectors productius o socials. És des d'aquesta òptica des de la qual es vol incidir en la cultura a través d'ACV.

Núria Alcober: Explica el projecte de La Deskomunal (*3)

Intervencions destacades

Reflexions sobre què podria significar Cultura de Base:

La Cultura de base podria significar tota aquella acció cultural que es duu a terme des de la ciutadania i el sector privat, que treballa la cultura i que alhora desenvolupa models de funcionament i programes per transformar i aconseguir una societat més justa, equitativa i igualitària. Aquests projectes s'organitzen de manera horitzontal, prenen les seves decisions de manera assembleària, i volen mantenir canals oberts perquè hi puguin entrar noves persones...

Beneficis de la cultura de base:

- Capacitat de millora potencial en la qualitat de vida de les persones (incloent-hi aquelles implicades en la cultura).
- Dóna a entendre que la nostra societat comprèn una diversitat real, un autèntic mosaic cultural, amb realitats i maneres de fer diferents. Ajuda a potenciar la diversitat en contraposició a la difusió cultural uniforme que, per exemple, es difon des dels grans equipaments.
- Està participada per projectes i persones més properes, que volen i poden assistir als ciutadans des de la proximitat (des del barri, des de territori cultural). És a dir, que són efectives a l'hora d'apropar la cultura a les persones. S'apropa a les persones i no obliga a que les persones s'acostin a la cultura (símil com a Centre d'Atenció Primària cultural al barri).

Alguns models de governança - gestió de projectes de base:

- Cooperativa de treball. Els propietaris són treballadors i l'òrgan decisiu és assembleari.
- Associació que agrupa persones i col·lectius. Que s'organitza mitjançant assemblees i distribueix el treball per comissions.
- Plataforma informal de sense estructura formal ni raó social. Amb grups i comissions. S'organitza mitjançant assemblees.

Reflexions sobre l'administració des de l'òptica de base:

Si l'administració és cada cop menys eficient i cada vegada la gestió que fa és més pesada, potser la cultura de base podria recollir el relleu i desenvolupar d'una manera més flexible i millor la seva funció.

L'administració hauria aconseguir millores reals al sector ciutadà que treballa la cultura amb un tarannà dialogant. Podria fomentar els espais d'autonomia i d'interlocució, i cercar la connexió amb la societat i el consell social, fet que tanmateix ajudaria a millorar certs automatismes negatius propis.

Els colors dels partits representen la promoció de determinats valors culturals diferents. Tot i que ara l'administració local de Barcelona és més sensible al suport a la cultura (beques, convocatòria de subvencions, línies de suport a projectes de base...), la seva sensibilitat encara no ha impactat a les grans institucions, ni en la lògica jeràrquica que guia aquesta mirada. L'administració encara entén la societat des de dalt i no incorpora l'opinió dels actors culturals de base des del principi de la concepció dels propis projectes.

A l'Ajuntament de Barcelona, la gestió de la cultura la porten dos partits amb idees contraposades. La crisi ha fet col·lapsar les entitats més petites i l'administració no les ha sabut acompanyar bé durant aquesta fase.

Cal que l'administració reconegui el valor públic de les iniciatives que es duen a terme des de la societat i el món privat. Per tal que això es pugui aconseguir, els projectes culturals privats i de base han d'entendre que hi ha unes normes de joc, entre les quals destaquen els indicadors. En aquest sentit, cal aconseguir justificar l'activitat de la cultura de base de manera transparent a través de bons indicadors que donin valor als aspectes qualitius i de retorn social, a vegades difícils de demostrar.

Els projectes culturals de base poden canviar la mentalitat de l'administració per tal que aquesta empoderi els ciutadans.

Reflexions generals sobre cultura

La diversitat i separació entre les plataformes que agrupen entitats i projectes de base atomitzen el missatge col·lectiu comú, i per tant, la seva força i possible eficiència com a grups de pressió.

(*1) - Cultura de Base:

- Entitat d'iniciatives del sector independent no constituïda jurídicament, participada per entitats, artistes i plataformes de segon nivell, amb un nombre de prop de 125 entitats. Va néixer al 2019.
- Busquen solucions per resoldre problemes al voltant de la precarietat, la necessitat d'espais, distribució incorrecta en la gestió dels ajuts públics. Es desenvolupa a través d'assemblees – reunions.
- Front comú, grup de pressió per tal de conscienciar sobre totes aquestes necessitats i contribuir a corregir les desigualtats i la distribució incorrecta d'ajudes públiques.
- Entre moltes altres, en formen part Bonemaison, RAI, Nau Bostik, Antic Teatre, La Poderosa, Explica Dansa, The Good Good...
- Han treballat un mapeig d'entitats de CdB a través d'una anàlisi estudi amb el suport d'ICUB del què ha derivat l'informe que confirma la precarietat estesa en el sector cultural.

Els eixos de cultura de base:

1. La **política cultural horitzontal**, en contraposició a la cultura vertical que practica l'administració: per exemple, la publicació del pla de drets culturals que es va dur a terme sense consultar a les entitats representades a la cultura de base, o en la forta inversió en grans esdeveniments, tenint poc en compte la vida cultural menys visible ja existent.
2. **Transparència**, davant de la manca de transparència, tant en els pressupostos com en les maneres de prendre decisions. L'observatori ciutadà de la cultura pot ajudar a fer una supervisió real.
3. **Servei públic**. Presa de consciència col·lectiva que les entitats privades fan un servei públic. Promocionar que aquest servei sigui conegut per la ciutadania i que l'administració ho reconegui i el recolzi.

A més: millorar i augmentar el pensament crític dels ciutadans perquè hi hagi canvis profunds i millores palpables a la societat, fets amb els què l'administració ha demostrat ser ineficient.

(*2) - Acció Cultura Viva – ACV

Col·lectiu de col·lectius, amb un plenari de 30 persones sempre obert.

És un festival de música i altres disciplines que s'organitza i que reivindica fer la cultura de manera diferent, millor i més transparent, i que promou valors propers a l'economia social i solidària.

És un festival laboratori que d'alguna manera compleix la funció de capacitar professionalment persones que volen aprendre a treballar a l'organització de festivals de música.

Ha aconseguit alguns èxits com canviar elements estructurals del funcionament de l'Ajuntament de Barcelona. Per exemple, a través de la contractació laboral dels artistes participants a La Mercè.

Plataforma jurídicament no constituïda en els primers 4 anys que acaba de crear una associació (La Causa Sonora) per tal d'aconseguir una estructura més eficient a l'hora de negociar amb l'administració.

Entén que les polítiques d'interès públic no tan sols les realitza l'administració. Els actors de l'administració canvien amb el temps, el que fa que no s'aconsegueixin transformar elements ineficients del seu funcionament des de dins.

(*3) - La Deskomunal

La Deskomunal és un projecte cooperatiu, restaurant i sala de concerts

Forma part de La Comunal, que és una plataforma que agrupa vuit entitats al districte de Sants de Barcelona.

Porta un any de funcionament i va obrir al bell mig de la pandèmia: el 30 de desembre de 2020. La seva inauguració va rebre un gran impacte mediàtic ja que va iniciar la seva activitat en plena pandèmia.

La seva estratègia parteix de la base que les sales poden sobreviure si estan arrelades al territori, i es desenvolupen si fan una xarxa forta d'intercooperació. En el seu cas, una xarxa que vinculi la música en viu amb els col·lectius, els moviments i grups socials, intentant així fidelitzar un públic que se senti identificat amb el projecte, cultivant una relació horitzontal entre tots els agents (públic, barri, entitats, col·lectius).

És un projecte autogestionat i obert a la participació real, i que vol agrupar una comunitat creixent.

Relator: Kike Bela MacQuillan